

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

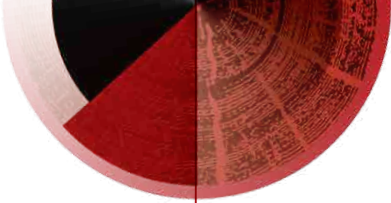
**KONCERTNA
POSLOVALNICA**

KOMORNI
CIKEL
2016/2017

GODALNI KVARTET NOVE ZELANDIJE

Helene Pohl, violina
Monique Lapins, violina
Gillian Ansell, viola
Rolf Gjølsten, violončelo

4. abonmajski koncert
Dvorana Union, Maribor, 4. april 2017 ob 19.30

SPORED

Gareth Farr (1986)

Kvartet »Te Tai-O-Rehua«

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Godalni kvartet št. 16 v Es-duru, KV 428

I. Allegro non troppo

II. Andante con moto

III. Menuetto: Allegro

IV. Allegro Vivace

Jack Body (1944–2015)

Tri transkripcije

I. Long-ge (Kitajska)

II. Ramandriana (Madagaskar)

III. Ratschenita (Bolgarija)

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809–1847)

Godalni kvartet št. 3 v D-duru, op. 44, št. 1

I. Molto allegro vivace

II. Menuetto: Un poco allegretto

III. Andante espressivo con moto

IV. Presto con brio

V začetku osemdesetih let 18. stoletja je **Wolfgang Amadeus Mozart** zapustil rodni Salzburg in poizkušal poiskati svojo srečo na cesarskem Dunaju. Na ta način se je rešil nadzora knezoškofa Colloreda, ki je s svojimi formalističnimi zahtevami posegal tudi v Mozartovo skladateljsko, torej umetniško avtonomijo, podobno pa se je odtegnil tudi očetovim nasvetom in omejitvam. Leta 1782 je Mozart slišal izvedbo Haydnovih šestih *Ruskih kvartetov*, ki so ga tako navdušili, da se je takoj odločil staremu mojstru posvetiti svoj niz kvartetov. Kljub strastni vročici pa se je Mozart teh šestih kvartetov lotil izredno previdno, torej precej drugače, kot je ustvarjal ponavadi, kar mu je dovoljevala izredna nadarjenost; namreč, pisal je v zadnjem trenutku. Kvarteti so nastajali kar dve leti, raziskave pa kažejo, da je za njihovo zapisovanje uporabljal kar deset različnih notnih papirjev. Takšna resnost gotovo izkazuje Mozartovo veliko spoštovanje, ki ga je gojil do Haydna. Slednji se je pogosto mudil v hiši Mozartovih in tako imel priložnost slišati šest kvartetov, še preden so bili izdani. In prav na eni izmed takšnih soarej, potem ko je slišal Mozartova godalna kvarteta KV 428 in 464, naj bi ganjen povedal skladateljevemu očetu: »Pred Bogom vam povem kot iskren človek, da je vaš sin največji skladatelj, kar jih poznam osebno ali po imenu. Ima okus in predvsem najgloblje poznavanje

obrti kompozicije.« Mlad, še ne tridesetleten skladatelj bi težko prejel bolj laskavo pohvalo.

Prvi stavek *Godalnega kvarteta št. 16 v Es-duru KV 428* se prične unisono z oktavnim skokom, ki se dramatično spusti na tritonus, torej interval zvečane kvarte, ki je v tem času še veljal za diaboličnega in ki deli oktavo točno na dve enaki polovici. Gotovo je v svojem času Mozart s takim začetkom takoj prebudil pozornost poslušalstva, medtem ko je celotno glavno temo zaupal prvi violini, kar je bila značilna Haydnova tehnika. Drugi stavek poteka v As-duru, ki so ga v 18. stoletju razumeli kot »romantično« tonaliteto, osnovna melodija pa je kljub izrazito enostavni harmonski spremljavi poglobljeno sublimna. Najbolj jasno se Mozart s posebnim tipom humerja (gibanje se nerazumno zaustavlja, pasaže so prekinjene in se pričenejo znova) na Haydna navezuje v tretjem stavku, ki ga lahko razumemo kot parodijo na pastoralno sceno. Tako si ob poslušanju glasbe z lahkoto predstavljamo dunajsko družino, kako se »opicanjena« odpravlja na izlet na deželo in si pripoveduje najnovejše družbene čenče. Slišimo lahko zvoke lovskih rogov ter okruške ljudskih pesmi, potem pa za trenutek oblaki zagrnejo sonce, nastopi odsek v molu s pedalnimi toni, ki pa ga hitro razkadi ponovitev durovskega dela. Zadnji stavek se odpre z aristokratsko plesno melodijo, ki se hitro umakne pravi eksploziji različnih ritmičnih motivov, oblikovanih v sonatni rondo.

Sredi 19. stoletja je Novo Zelandijo kolonizirala Velika Britanija in na ta način se je na otok v južnem Pacifiku naselila ob bok tradicionalnim glasbenim izročilom tudi zahodnoevropska umetna glasba. Ta je bila dolgo časa pod močnim angleškim vplivom, ki so se mu deloma izmaknili šele skladatelji, rojeni po drugi svetovni vojni, ko so bili na Novi Zelandiji postavljeni številni osnovni infrastrukturni temelji, kar je omogočalo razrast glasbene umetnosti. Med vidnejše skladatelje po letu 1945 gotovo

sodita Garreth Farr (1986) in Jack Body (1944–2015).

Skladatelj in tolkalist **Garreth Farr** je študiral na Viktorijini univerzi v Wellingtonu in Univerzi v Aucklandu, svoj podiplomski študij pa je nadaljeval v New Yorku na ustanovi Eastmann School of Music. Še posebej velik vpliv nanj so imele glasbene prakse ljudstev ob Pacifiku, Šostakovičeva orkestrska glasba, ritmična eksplozivnost gamelanskega orkestra in posebnosti bobnanja s Cookovih otokov. Svoje prve uspehe je Farr dosegel, ko je komaj petindvajsetleten postal rezidenčni skladatelj združenja Komorna glasba Nova Zelandija, nato pa so sledila številna naročila. Zato niti ni čudno, da je pomembna televizijska hiša leta 1997 o skladatelju posnela dokumentarni film. Hkrati pa Farr ni aktiven le kot skladatelj umetniške glasbe, temveč se predaja tudi izvajanju kot tolkalist in nastopanju v kabareti, kjer je prevzel vlogo travestita pod imenom Lilith LaCroix. Farr je namreč prepričan, da je njegovo poslanstvo predvsem zabava občinstva, mediji in sredstva, kako to doseči, pa se mu zdijo manj pomembni.

Skladbo *Te Tai-O-Rehua* – naslov v jeziku Maorov označuje Tasmansko morje, torej nemirno vodovje, ki ločuje Novo Zelandijo in Avstralijo – je napisal po naročilu Kvarteta Goldner in združenja Komorna glasba Nova Zelandija, in sicer ob enaindvajseti obletnici sestrskega pobratenja med mestoma Wellington in Sydney. Sam skladatelj je priznal, da je bil »godalni kvartet vedno moja najbolj priljubljena zvrst, saj mi je blizu možnost za odpiranje diskusije med glasbeniki«, hkrati pa zapisal, da je v kvartetu »pisal o morju, kot to počnem pogosto«. Farr v kvartetu uporablja nenavadno lestvico, sestavljeno iz malih terc in malih sekund, ki dajejo celoti temačen značaj, medtem ko so melodični drobci ritmično zelo natančno domišljeni: posamezne fraze se razlikujejo v svoji dolžini, kar daje delu občutek nepredvidljivega. Skladba je izrazito virtuozna, kar ponuja glasbenikom

možnost za predstavitev svojih sposobnosti.

Med najpomembnejše novozelandske skladatelje 20. stoletja gotovo sodi **Jack Body**. Kompozicijo je študiral na Univerzi v Aucklandu, nato pa še v Kölnu pri Mauriciu Kaglu in na Inštitutu za sonologijo v Utrechtu. Pisal je glasbo za najrazličnejše zasedbe, kot tudi glasbo za gledališče, film, elektroakustične kompozicije, izkazal pa se je tudi kot eksperimentalni fotograf in je pripravil več razstav. Najpomembnejše glasbene impulze je prejel po študiju – ko se je leta 1970 vračal iz Utrechta, si je privoščil daljše potovanje po Grčiji, severni Indiji in Jakarti. In prav na tem potovanju se je razvila njegova ljubezen do vzhodnjaških glasbenih tradicij. Zato se je zapisal tudi etnomuzikološkemu delu in je izdal vrsto zgoščenk iz svojega terenskega dela, na katerem je posnel ljudsko glasbo Kitajske in Indonezije. Tako je Body skrbel za promocijo novozelandske glasbe v Aziji in azijske na Novi Zelandiji, sam pa je razvil kompozicijsko tehniko, ki je v marsičem odvisna od tovrstnih kulturnih prepletanj.

Glavni temi Bodyjevih kompozicij sta pogosto vprašanje spolne identitete in kulturno križanje. Za številna elektroakustična dela je kot vir izkoristil svoje posnetke s terena, v inštrumentalna dela pa je pogosto vključeval nenavadne kombinacije zahodnih in vzhodnih inštrumentov. Ena izmed osrednjih tehnik je postala t.i. »dvojna transkripcija«: skladatelj je najprej transkribiral posneto ljudsko glasbo, nato pa je skušal zapisano preleti »nazaj« v glasbo za tradicionalne inštrumente. Prav v tej luči lahko razumemo tudi Bodyjeve *Tri transkripcije*, ki so nastale leta 1988 po naročilu slavnega Kvarteta Kronos. Skladatelj je v delo pretopil glasbo, v originalni verziji namenjeno kitajski ustni harmoniki, citram iz Madagaskarja ter glasbo lokalne skupine iz Bolgarije.

V svojevrstne dialoge pa je stopal tudi **Felix Mendelssohn-Bartholdy**, s svojimi skladateljskimi in umetniškimi sovrstniki kot tudi z glasbeniki preteklosti.

Tri godalne kvartete iz opusa 44 je Mendelssohn napisal med letoma 1837 in 1838, v izrazito srečnem obdobju svojega življenja. Leta 1835 je postal dirigent orkestra Gewandhaus v Leipzigu, za seboj je imel uspešno izvedbo oratorija *Pavel*, poročil se je, vse bolj pa se je dokazoval tudi kot avtoriteta na področju glasbe preteklosti: izvedel je Bachov *Matejev pasijon* in skupaj s Schumannom izdal Schubertovo *Simfonijo št. 9*. Poleg tega pa je redno komuniciral še c Chopinom, Berliozom, pianistom Ignazom Moschelesom, violinistom Josephom Joachimom in seveda tudi z Goethejem in Heglom. Prav takšna komunikacijska lahkotnost preveva tudi *Godalni kvartet v D-duru op.44/1*, ki je sicer nastal kot zadnji v seriji. Prvi stavek je izrazito ambiciozno zasnovan in daje občutek velikega simfoničnega dela – čeprav je napisan v sonatni formi, zveni kot večje epsko delo, kar je povezano predvsem z bogastvom motivičnega materiala. Drugi stavek služi kot posvetilo menuetu, toda pritajeno podsnavanje daje občutek breztežnosti, ki se v vilinskem triu še stopnjuje. Počasni stavek je z melodijo v prvi violini zamišljen kot pesem brez besed, poseben pečat pa mu daje figura v šestnajstinkah, ki nato poganja stavek do konca. Finale se ponovno približuje grandioznosti prvega stavka, glasba pa hiti v plesnih ritmih tarantele.

Gregor Pompe

GODALNI KVARTET NOVE ZELANDIJE

V tridesetih letih delovanja se je Godalni kvartet Nove Zelandije uveljavil kot mednarodno priznana zasedba z izjemno pronicljivimi interpretacijami, prepričljivo komunikacijo in dinamičnim načinom izvajanja. Prav tako je kvartet znan po svojem inovativnem, zelo širokem repertoarju ter močnimi vezmi z najrazličnejšim občinstvom.

Skozi desetletja so se člani kvarteta poglobljali v širok repertoar, v katerem je veliko glasbe skladateljev Nove Zelandije, cikli skladateljev od Beethovna do Bartóka in od Mozarta do Berga, ob tem pa svoje nastope nadgrajujejo z gledališkimi prezentacijami glasbenih tem, kot so na primer Haydnovih *Sedem zadnjih besed* ali Janačkove *Kreutzerjeve sonate*.

Bogata diskografija kvarteta vključuje vse kvartete skladateljev Mendelssohna, Bartóka in Berga, številna dela novozelandskih skladateljev, dela Ravela, Debussyja, Mozarta, Beethovna, Schuberta, Dvořáka in Wolfa ter prvi posnetek kvarteta Zoltána Székelyja. Leta 2011 je album z zbranimi deli novozelandskih skladateljev »Notes from a journey« prejel najpomembnejšo domačo nagrado za najboljši posnetek klasične glasbe leta.

Po odmevnih nastopih v londonski dvorani Wigmore, na tamkajšnjem Festivalu mesta London ter v New Yorku in Washingtonu so se Godalnem kvartetu Nove Zelandije na široko odprla vrata na odre najpomembnejših koncertnih dvoran, saj redno nastopajo na turnejah po Združenem kraljestvu, Evropi in Severni Ameriki. Prav tako so se s koncertnimi turnejami velikokrat predstavili v Mehiki, Curacau, Koreji, na Japonskem, Kitajskem, številne koncerte pa so odigrali tudi v Avstraliji. Kot eden najpriljubljenejših izvajalcev v domači državi tudi doma

vsako leto odigrajo ogromno število raznolikih koncertov. Godalni kvartet Nove Zelandije je priznan predvsem zaradi svoje vsestranskosti, saj je sodeloval z glasbeniki celega sveta, tako iz klasične glasbe, jazza ter mnogih glasb sveta. Med klasičnimi glasbeniki, s katerimi so sodelovali, naj omenimo naslednje ustvarjalce: Piers Lane, Kathryn Stott, Martin Roscoe, Peter Nagy, James Campbell, Nobuko Imai, James Dunham, Maria Lambros, Hariolf Schlichtig, Gao Ping, Anton Kuerti, Alexander Lonquich, Peter Cropper, Colin Carr, Frans Helmerson, Christoph Richter in Joel Quarrington, Lafayette, Lindsay, Michelangelo, Prazak, Kvartet Goldner, BBC-jev Škotski simfonični orkester, Simfonični orkester Nove Zelandije, The Song Company ter Komorni zbor Voices Nove Zelandije.

Prav tako jim je blizu tudi ustvarjanje izven meja klasične glasbe, saj so sodelovali z velikani jazza ter z ustvarjalci glasb sveta. V sezoni 2013/2014 so sodelovali v odmevnem in edinstvenem projektu, saj so nastopali skupaj s Komornim orkestrom Prepovedanega mesta, ki je najbolj tradicionalen kitajski instrumentalni ansambel. Z njim so se predstavili na koncertni turneji na Kitajskem in v Novi Zelandiji. V letošnjem letu pa bo kvartet med drugim na domačih odrih nastopil s Kathryn Thomas ter se prepustil odrski improvizaciji s Kraljevim baletom Nove Zelandije.

Člani kvarteta se z veliko predanostjo posvečajo tudi poučevanju, saj so trije člani kvarteta pridruženi profesorji na Glasbeni šoli Nove Zelandije na Univerzi v Victoriji, kjer ima kvartet že od leta 1991 tudi rezidenco. Prav tako pa izvajajo mojstrske tečaje po celem svetu ter vsakoletno poletno šolo komorne glasbe v Nelsonu.

Članici kvarteta Gillian Ansell in Helene Pohl sta umetniški vodji bienala Komorne glasbe Adam v Nelsonu, ki velja za enega najpomembnejših tovrstnih festivalov južne poloble. Trije izmed članov kvarteta, ki v njem ustvarjajo že od njegovih začetkov, so prejemniki častnega državnega priznanja za glasbeno ustvarjanje.

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

SIMFONIČNI ORKESTER IZ NORRKÖPINGA

Dirigent: **Florian Krumpöck**

Solist: **Emmanuel Tjeknavorian**, violina

24. april 2017 ob 19.30, Velika dvorana SNG Maribor

4. koncert Orkestrskega cikla in za izven

Spored: *Felix Mendelssohn-Bartholdy, Gustav Mahler*

V koprodukciji s SNG Maribor.

ANSAMBL PHOENIX IZ MÜNCHNA

Joel Frederiksen, bas, lutnja in vodja

30. maj 2017 ob 19.30, Minoritska cerkev, Maribor

5. koncert Komornega cikla in za izven

Spored: *Vilinski vitez – balade in plesi iz renesančne Anglije*

♦ NARODNI DOM MARIBOR ♦

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor, uradne ure: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. Dvorana Union: uro pred vsako prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

✉ vstopnice@nd-mb.si; spletni nakup vstopnic: <http://nd-mb.kupikarto.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor

🌐 www.nd-mb.si

VEČER
RADIO CITY

Naklada: 150 kosov, brezplačen izvod.